

Ένθετο αφιέρωμα

Στην εκδήλωση
παρουσίασης του βιβλίου
της **Μαρίας Νεγρεπόντη**
- **Δελιβάνη**

“Μεταρρυθμίσεις - Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων”

Για το βιβλίο γράφουν:

- η Τζένη Κατσαρή - Βαφειάδη, διευθύντρια του “Παρατηρητή της Θράκης”
- η συγγραφέας Μαρία Νεγρεπόντη - Δελιβάνη, καθηγήτρια Οικονομικών, τ. πρύτανης Πανεπιστημίου Μακεδονίας.
- ο Δημήτρης Κρις, δημοσιογράφος - διευθυντής Βορείου Ελλάδος της οικονομικής εφημερίδας “Εξπρές”
- ο Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου, καθηγητής οικονομικής θεωρίας του Δ.Π.Θ.

Ρεπορτάζ: Μαρία Αρπατζή
Επιμέλεια ενθέτου: Τ.Β.

Ενότητα εκδηλώσεων με θέμα:
“Οικονομία σε κρίση”

Παρουσιάστηκε το βιβλίο της Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη

«Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη»

- Το δικαίωμα στην εργασία αντικαταστάθηκε από το δικαίωμα στην αναζήτηση απασχόλησης
- Γόνιμος διάλογος, αποτέλεσμα προβληματισμού των πολιτών

«Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη» είναι ο τίτλος του βιβλίου της Καθηγήτριας Οικονομικών, τώως πρύτανη του Πανεπιστημίου Μακεδονίας Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη που παρουσιάστηκε το βράδυ της Δευτέρας στο Επαγγελματικό και Βιοτεχνικό Επιμελητήριο Ροδόπης. Για το βιβλίο μίλησαν ο Καθηγητής Οικονομικής Θεωρίας στο Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο Θράκης Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου, ο δημοσιογράφος και διευθυντής Βορείου Ελλάδος της οικονομικής εφημερίδας «Εξπρές» Δημήτρης Κρις και η ίδια

η συγγραφέας, ενώ τη συζήτηση συντόνισε η διευθύντρια του «Παρατηρητή της Θράκης» Τζένη Κατσαρή – Βαφειάδη. Η εκδήλωση διοργανώθηκε από την εφημερίδα και το ραδιόφωνο του «Παρατηρητή» στο πλαίσιο των εκδηλώσεων με θέμα «Οικονομία σε κρίση». Ανάμεσα στο κοινό ήταν ο γενικός γραμματέας της περιφέρειας Δημήτρης Σταμάτης ο οποίος μίλησε για το βιβλίο και την εκτίμηση που τρέφει στο πρόσωπο της κ. Δελιβάνη καθώς ο αείμνηστος σύζυγός της Καθηγητής Δημήτρης Δελιβάνης ήταν καθηγητής του. Επίσης, με το πέρας των εισηγήσεων το-

ποθετήθηκαν ο νομάρχης Ροδόπης Άρης Γιαννακίδης, ο πρόεδρος του Επαγγελματικού και Βιοτεχνικού Επιμελητηρίου Ροδόπης Κώστας Λιούρτας, ο γενικός διευθυντής της Αναπτυξιακής Ροδόπης Στάθης Κεφαλίδης και ο αντιδήμαρχος Κομοτηνής Χρήστος Μέτιος. Ήταν αναπάντεχα θερμή η συμμετοχή του κοινού στο διάλογο που ακολούθησε με θέματα που έχουν να κάνουν με την ανεργία, τους αγώνες των προηγούμενων γενιών που χρειάζεται να επικαιροποιηθούν, καθώς όλοι παρακολουθούμε μαζικές απολύσεις εργαζομένων ανά την Ευρώπη και κεκτημένα

χρόνων να ανατρέπονται, όπως και τη στάση των κομμάτων που συντάσσονται με τις αποφάσεις της Ευρωπαϊκής Ένωσης και τις αντιλαϊκές αποφάσεις που λαμβάνονται. Ο κ. Χατζηκωνσταντίνου ανέλαβε την κατακλείδα της εκδήλωσης, αφού πρώτα η κ. Δελιβάνη απάντησε επιμελώς σε όλες τις ερωτήσεις και παρατηρήσεις που έγιναν από το κοινό, σημειώνοντας ότι είναι δύο τα καίρια ζητήματα που πρέπει να μας απασχολούν, το ότι δεν υπάρχει αριστερή δύναμη να προχωρήσει μπροστά τις αλλαγές και το τι θα γίνει με το περιβάλλον.

Δ. Σταμάτης

«Ο μεγαλύτερος εχθρός του καπιταλισμού είναι ο εαυτός του»

Ο κ. Σταμάτης εξήρε τη σημασία της πρωτοβουλίας του «Παρατηρητή» να παρουσιάσει το έργο μιας διακεκριμένης ελληνίδας οικονομολόγου, ενώ καυτηρίασε τη σχετικά μικρή συμμετοχή του κοινού θεωρώντας ότι θα έπρεπε να είναι μεγαλύτερη. Εξήγησε ότι ήρθε ειδικά για την εκδήλωση από την Αλεξανδρούπολη, όπου εξελισσόταν διάλογος και διαπραγματεύσεις για το ΕΣΠΑ. Ευχαρίστησε την κ. Νεγρεπόντη – Δελιβάνη για την παρουσία της στην Κομοτηνή, όπως και μετέφερε τη συγκίνησή του ως μαθητής του αείμνηστου συζύγου της. Σημείωσε ότι το συγκεκριμένο βιβλίο είναι αποτέλεσμα επιστημονικής μελέτης κι έρευνας και προχώρησε σε κάποιες παρατηρήσεις από τη γρήγορη ανάγνωση που έκανε. Είπε ότι έχει αντίθετη άποψη σε σχέση με το ποιος επηρεάζει τις οικονομικές εξελίξεις, που ενδέχεται ως αποτέλεσμα να εμφανίζουν τα συγκεκριμένα στοιχεία. «Βασικός παράγοντας είναι η ασύδοτη και πολλές φορές ασύστολη δράση του χρηματοοικονομικού συστήματος παγκοσμίως. Αυτό πολλές φορές υποχρεώνει τις επιχειρήσεις να αλλάζουν ρυθμούς και συμπεριφορές. Ένα δεύτερο στοιχείο: μιλάτε για ανεργία και σχέσεις εργασίας. Πρακτικά αντιμετωπίζουμε ένα πρόβλημα. Έχουμε κάποιες απασχολήσεις που μέχρι χθες ανήκαν στη σφαίρα του δημόσιου τομέα, χειρονακτικής εργασίας – όπως είναι οι καθαρίστριες – κι όπου βλέπουμε ότι και στη ΓΣΕΕ χρησιμοποιούνται συνεργεία καθαριότητας διότι γίνεται η εκτίμηση πως το κόστος είναι δυσανάλογο της προσφερόμενης εργασίας. Με απλά λόγια, όπου χρησιμοποιούμε το δημόσιο για να επιτελέσει αυτή τη δουλειά στη συνέχεια διαπιστώνουμε ότι το κόστος ανεβαίνει δυσανάλογα και δεχόμαστε κριτική

από την κοινωνία ότι το παρεχόμενο έργο, ποιοτικά και ποσοτικά, υπολείπεται του κόστους εργασίας κι ότι αυτό το επιβαρύνεται ο τελικός ωφελούμενος δηλαδή ο Έλληνας φορολογούμενος. Είναι ένα καθεστώς που βλέπουμε να υπάρχει και στις καλύτερες εργασιακές σχέσεις. Επίσης, διαπιστώνουμε σταδιακά να απέχουν οι Έλληνες από τη δραστηριοποίηση σε ορισμένους τομείς που μέχρι χθες απορροφούσαν ένα σημαντικό κομμάτι εργατικής δύναμης».

«Και ποιος θα μαζεύει τα μήλα μας»;

Ο κ. Σταμάτης, μετέφερε, στη συνέχεια, ένα παράδειγμα από την εμπειρία του ως βουλευτή. Περιοδεύοντας στο νομό Μαγνησίας πριν χρόνια και μετά από μια συζήτηση που είχε με τον γενικό γραμματέα του τοπικού Εργατικού Κέντρου θεώρησε σκόπιμο στην Αγαλαστή, παρουσία 1.000 ατόμων, να μεταφέρει ένα σημαντικό πρόβλημα (ως βουλευτής της αντιπολίτευσης τότε), το ότι απασχολούνται ξένοι εργάτες στο χτίσιμο σπιτιών ή στο μάζεμα μήλων, ενώ οι Έλληνες έμεναν χωρίς δουλειά. Το κοινό τότε του είχε θέσει το ερώτημα – παρατήρηση «και ποιος θα μαζεύει τα μήλα μας»; Το παράδειγμα το έφερε ως έκφραση αντίληψης του ντόπιου πληθυσμού απέναντι σε κάποια είδη χειρονακτικής εργασίας. «Είναι η διαφοροποίηση που έχει επέλθει στην έννοια της εργασίας στο ντόπιο πληθυσμό που δημιουργεί προβλήματα στο κόστος εργασίας του παραγόμενου τελικού προϊόντος. Λόγω του ότι είμαστε σε μια κοινωνία ανοικτής οικονομίας, αυτό επηρεάζει την τελική τιμή και τότε τίθεται το μεγάλο δίλημμα: τι είναι προ-

Ο γ.γ. της περιφέρειας ΑΜ-Θ Δημήτρης Σταμάτης

τιμότερο, να επιλέξουμε ένα δρόμο που θα βοηθάει σε μια συγκεκριμένη απασχόληση που θα είναι αυξημένη κοστολογικά ή μείωση των τιμών επ' ωφελεία του φορολογούμενου πολίτη; Οι συνθήκες έχουν αλλάξει. Η έννοια «φτωχός» ως ο μη δυνάμενος να μετέχει των κοινωνικών αγαθών που κατά μέσο όρο θα έπρεπε ν' απολαμβάνει ώστε να μην αισθάνεται παρίας αλλάζει από χρόνο σε χρόνο. Σήμερα, μπορεί κάποιος να είναι φτωχός και τα δυο του παιδιά να έχουν από δυο κινητά τηλέφωνα. Αυτό δεν σημαίνει ότι αναιρώ την έννοια του σχετικά φτωχού,

όμως έχει διαμορφώσει κι άλλες συνήθειες που επηρεάζουν την αγορά, την προσπάθεια απόλαυσης όσο το δυνατόν μεγαλύτερων και περισσότερων αγαθών η οποία οδηγεί σ' έναν ανταγωνισμό που δεν έχει τέλος. Σ' αυτόν τον ανταγωνισμό δε μπορεί να μπει φραγμός κι έλεγχος, άρα οι όποιες σκέψεις επί παρεμβάσεων στον οικονομικό τομέα πρέπει να συνδέονται ταυτόχρονα και με άλλου είδους πολιτικές επιλογές».

Ο κ. Σταμάτης σχολίασε ότι η κοινωνία έχει υποστεί πλήση εγκεφάλου σε σημείο να θεωρεί το περιττό ως αναγκαίο κι έφερε το παράδειγμα των πολυκαταστημάτων. Κλείνοντας, ανέφερε πως «ο μεγαλύτερος εχθρός του καπιταλισμού είναι ο εαυτός του».

Στη συνέχεια, κι εντός του τυπικού των εκδηλώσεων, τον λόγο έλαβε η συντονίστρια.

Μ. Δελιβάνη

«Ο δημόσιος τομέας λιγότερο παραγωγικός από τον ιδιωτικό»

Η κ. Δελιβάνη ευχαρίστησε τον περιφερειάρχη για την παρουσία του και ανέλαβε ν' απαντήσει στα θέματα που ο κ. Σταμάτης έθεσε, εξηγώντας ότι «σύμφωνα με τη νεοφιλελεύθερη θεώρηση οι αγορές αυτορυθμίζονται και δεν πρέπει να υπάρχει κανένας κανόνας, κι αυτό αποδεικνύεται για δεύτερη φορά πολύ επικίνδυνο, μια και η κρίση του 1929 – 1933 ξεκίνησε από τα ίδια αίτια». Σχολίασε ότι ο δημόσιος τομέας είναι λιγότερο παραγωγικός από τον ιδιωτικό.

Ανέφερε επίσης ότι από το 1980 κι έπειτα παρατηρείται μια διαρκής μείωση του μεγέθους του μισθού στο εθνικό εισόδημα. «Θεωρώ ότι και η παρούσα κρίση οφείλεται στην αύξηση των ανισοτήτων που υπάρχουν μεταξύ των πολύ πλουσίων και των πολύ φτωχών, στο ότι η μεσαία τάξη έχει εξασθενήσει και δεν υπάρχει η σταθερότητα που θα έπρεπε εάν η κατανομή του πλούτου ήταν λιγότερο άνιση».

Τζένη Κατσαρή – Βαφειάδη, εκδότρια- διευθύντρια «Παρατηρητή της Θράκης»

«Μεταρρυθμίσεις ...φτερό στον άνεμο»

«Είναι μεγάλη τιμή για μένα προσωπικά, τον «Παρατηρητή της Θράκης» αλλά και για τη Θράκη, να δεξιώνεται σήμερα με αφορμή την παρουσίαση του βιβλίου της με τίτλο «Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων», ακριβώς μια μέρα μετά τη γιορτή της γυναίκας, στις 8 του Μάρτη, την πρώτη γυναίκα πρύτανη, εκλεγείσα μάλιστα στο ίδιο αξίωμα επί τρεις συνεχώς φορές, την πρώτη γυναίκα πρύτανη την κ. Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη.

Η τιμή είναι ακόμη μεγαλύτερη όμως, αν κάποιος φέρει στο νου του – κι σ' αυτό υπήρξε πολύτιμο το βιβλίο με τίτλο «Αρχείο Γεωργίου Μανούδη (1905-1978), Εκ Νεοχωρίου Ανατολικής Θράκης», που εξέδωσε ο γιος του Γιώργου Μανούδη, Άρης – τη συνδρομή της κυρίας Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη και του συζύγου της καθηγητή Δημητρίου Δελιβάνη, καθώς και μιας σειράς ακόμη άλλων επιφανών Κομοτηναιών επιστημόνων, όπως ο Αλέξανδρος Συμεωνίδης, στην ίδρυση του Δημοκριτείου Πανεπιστημίου Θράκης, με αδιαμφισβήτητο όμως, πάντοτε στους αγώνες μπροστά, τον Γιώργο Μανούδη. Έχω φέρει εξάλλου μαζί μου το περί ου ο λόγος βιβλίο για να σας διαβάσω απόσπασμα πρακτικών μέσα από το οποίο ανατίθεται στην κ. Μαρία Δελιβάνη, μαζί με τους κ. Ι. Έξαρχο και κ. Γ. Λειβαδά, «να ετοιμάσουν συντόμως επί του θέματος εισηγήσεις από απόψεως περιφερειακής ανάπτυξης, οργανωτικής και οικονομικής».

Η κ. Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη, παρούσα σήμερα, είναι προσωπικότητα λοιπόν που ευεργέτησε, με την επιστημονική της συνδρομή, τη Θράκη, συμβάλλοντας μ' όλη της την ψυχή στην ίδρυση της «βαρειάς βιομηχανίας» της περιοχής μας, το Δημοκρίτειο Πανεπιστήμιο.

Αυτήν την κυρία και λαμπρή οικονομολόγο δεξιωνόμαστε απόψε, τη λαμπρή οικονομολόγο με τους τριάντα και... τίτλους βιβλίων και τα 356 άρθρα, σε επιστημονικά περιοδικά κι εφημερίδες σε καταγραφή μέχρι το 2003, που δεν «αλλαξοπίστησε», εντασσόμενη στο κυρίαρχο σύστημα – γιατί υπάρχουν και οικονομολόγοι, όπως και δημοσιογράφοι, «μυρταδαίοι» σήμερα – ως προς τις επιστημονικές της πεποιθήσεις, παραμένοντας άγρυπνη ως προσωπικότητα – πέρα από κόμματα – στην υπηρεσία μιας οικονομίας και οικονομικής άρα ζωής, που δεν παύει να υπηρετεί τον άνθρωπο.

Επειδή όμως ήδη καταναλώθηκε χρόνος, λόγω και του πολύ σημαντικού διαλόγου, που στο μεταξύ διημιόθη μεταξύ του γενικού γραμματέως της ΠΑΜΘ Δημήτρη Σταμάτη και της συγγραφέως – του γενικού γραμματέα, του οποίου η παρουσία είναι τιμή τόσο για μας όσο και για τον τόπο, για το

υπόδειγμα πολιτικού ανδρός που σμιλεύει βαθμιαία, κι είναι το υπόδειγμα ενός πολιτικού που γνωρίζει ότι μεταξύ των πρώτων του υποχρεώσεων ως εκπροσώπου της πολιτείας στην περιοχή, είναι να γεννά συναισθήματα ασφάλειας για όλες τις επιμέρους πληθυσμιακές ομάδες που ζουν στον τόπο, ανεξαρτήτως καταγωγής, θρησκείας και πολιτισμικού υποστρώματος, επιτρέψτε μου, σεβόμενη τον χρόνο, να περιοριστώ στα απολύτως απαραίτητα για το βιβλίο, αφού σ' αυτό θα αναφερθούν ειδικότεροι από εμένα...

Το βιβλίο...

Το βιβλίο λοιπόν της Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη με τίτλο «Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη», έκδοση του Ιδρύματος Δημητρίου και Μα-

Το βιβλίο λοιπόν της Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη με τίτλο «Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη», έκδοση του Ιδρύματος Δημητρίου και Μαρίας Δελιβάνη, κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Α.Α.Λιβάνη» κι είναι αφιερωμένο, όπως σχεδόν όλα τα τελευταία βιβλία της συγγραφέως στο σύζυγό της Δημήτρη. Εκτείνεται σε 344 σελίδες, «αναφέρεται στις συνθήκες που συνθέτουν το σκηνικό ενός ανελέητου διωγμού κατά της εργασίας στην Ευρώπη» και αποτελεί, όπως σημειώνει η συγγραφέας, «τη φυσική... συνέχεια από τα δυο της βιβλία «Συνωμοτική Παγκοσμιοποίηση» και «Τα παιδιά της Παγκοσμιοποίησης: Τρομοκρατία και Φασισμός».

ρίας Δελιβάνη, κυκλοφόρησε από τις εκδόσεις «Α.Α.Λιβάνη» κι είναι αφιερωμένο, όπως σχεδόν όλα τα τελευταία βιβλία της συγγραφέως στο σύζυγό της Δημήτρη. Εκτείνεται σε 344 σελίδες, «αναφέρεται στις συνθήκες που συνθέτουν το σκηνικό ενός ανελέητου διωγμού κατά της εργασίας

Τ. Κατσαρή - Βαφειάδη

στην Ευρώπη» και αποτελεί, όπως σημειώνει η συγγραφέας, «τη φυσική... συνέχεια από τα δυο της βιβλία «Συνωμοτική Παγκοσμιοποίηση» και «Τα παιδιά της Παγκοσμιοποίησης: Τρομοκρατία και Φασισμός».

Το βιβλίο περιλαμβάνει εισαγωγή και τρία μέρη, ισομοιρασμένα το καθένα σε δύο κεφάλαια.

Το πρώτο επιγράφεται – κι εδώ εντοπίζεται το γλαφυρόν και εύρυθμον του ύφους της συγγραφέως – «Η σφαγή των αμνών».

Σ' αυτό το πρώτο μέρος η συγγραφέας αντιπαραβάλλει στο μοντέλο του ευρωπαϊκού καπιταλισμού του περασμένου αιώνα, που θεμελίωσε εντούτοις το κοινωνικό κράτος, τη «μεταρρυθμιστική ομοβροντία» του μοντέλου της οικονομικής παγκοσμιοποίησης, τα αποτελέσματα του οποίου απολαμβάνουμε(!!!) τώρα.

Ήτοι καταγράφει το φαινόμενο της αύξησης των ωρών εργασίας, την παραβίαση του κλασικού οκταώρου, τις μειώσεις μισθών, την κατάργηση του καθεστώτος της πλήρους και μόνιμης απασχόλησης, τους νέους όρους της ευελιξίας και της απασχολησιμότητας.

Στο δεύτερο μέρος, το οποίο έχει τον τίτλο «Το αόρατο χέρι ζει: αυτό μας οδηγεί» η συγγραφέας περιγράφει το φαινόμενο της αύξησης των κερδών από τον περιορισμό του κόστους εργασίας, που υπηρετείται και με τις μετεγκαταστάσεις

των επιχειρήσεων σε περιοχές με φθηνό εργατικό κόστος, και την αναβίωση φαινομένων που οι ευρωπαϊκές κοινωνίες μέσω του ευρωπαϊκού καπιταλισμού θεωρούσαν ότι είχαν περάσει ανεπιστρεπτή, όπως η δουλεία ουσιαστικά ανθρώπων – οι μετανάστες πώς αντιμετωπίζονται εξάλλου σήμερα εκτός από δούλοι; - αλλά και η παιδική εργασία. Φαινόμενα ακόμη όπως αυτά της διάρρηξης του κοινωνικού ιστού εξ αιτίας της περιθωριοποίησης και της εξόδου από το δικαίωμα της εργασίας μεγάλου αριθμού συνανθρώπων, και φυσικά η αύξηση των φαινομένων βίας και εγκληματικότητας. Βία και εγκληματικότητα εξαιτίας των αγαθών που περισσεύουν αλλά οι άνεργοι και οι περιθωριοποιημένοι δεν μπορούν ν' απολαύσουν λόγω των απολύσεων που επίσης περισσεύουν, εξ αιτίας των τόσο αναγκαίων μεταρρυθμίσεων, όπως όλοι μας λένε, χωρίς όμως

να μας πουν το γιατί...Μεταρρυθμίσεις «φτερό στον άνεμο», αστήριχτες ιδεολογικά και κοινωνικά, κι ας τις υπηρετούν τα μήντια, όπως γράφει η συγγραφέας.

Το τρίτο μέρος έχει τον τίτλο «Μεταρρυθμίσεις που επιβάλλονται» και σ' αυτό η κ. **Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη** καταγράφει λύσεις, προτείνει λύσεις αντιμετώπισης του «ολοκαυτώματος των εργαζομένων», που ζούμε σήμερα. Λύσεις «ακριβώς αντίστροφες αυτών που προωθούνται» με πρόταγμα την αναγκαιότητα «το κράτος να παρέμβει δυναμικά υπέρ της εξασφάλισης του απειλούμενου βιοτικού επιπέδου και της απασχόλησης των εργαζομένων και όχι εναντίον της». Έτσι, ώστε να γίνει ξανά η εργασία από «θερα-

παιίδα συντελεστής της παραγωγής».

Εξάλλου, όπως η ίδια η συγγραφέας επισημαίνει στην ακροτελεύτεια παράγραφο του πονήματός της: «...εκτός από τα καθαρά οικονομικά αίτια, θα συμβάλουν προς αυτή την κατεύθυνση [να γίνει ξανά η εργασία από θεραπευίδα συντελεστής της παραγωγής]- και η έξαρση της εγκληματικότητας και η βία, που σίγουρα θα κορυφωθούν αν δεν πάρουμε δραστικά μέτρα. Τελικά είναι η γλώσσα που κατανοούν ευκολότερα οι ακραιφείς νεοφιλελεύθεροι, ενώ αντίθετα απορρίπτουν γενικά «στόχους μη συγκεκριμένους και μη πραγματικούς, όπως τα ανθρώπινα δικαιώματα, την άνοδο του βιοτικού επιπέδου και τον εκδημοκρατισμό».

Οι συνομιλητές μας...

Στη συνέχεια, η κ. Κατσαρή, αναφερόμενη στις προσωπικότητες του πάνελ, παρουσίασε το βιογραφικό του «Κομοτηναίου», εξ επιλογής, καθηγητή Γιώργου Χατζηκωνσταντίνου, γνωστού για την προσφορά του στην Κομοτηνή και στο Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης. Αναφέρθηκε επίσης εκτενώς στις σπουδές και το έργο της συγγραφέως,

την οποία πολύ καλά γνωρίζει το κοινό της Κομοτηνής, λόγω της σχέσης της ίδιας και του αείμνηστου συζύγου της με το ΔΠΘ, αλλά και της ίδιας με το Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης. Τέλος, ανέλαβε να παρουσιάσει το βιογραφικό του Δημήτρη Κρις, ο οποίος έλαβε τα εύσημα όλων λόγω των πολλών γλωσσών που γνωρίζει.

Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου

Γεννήθηκε στη Θεσσαλονίκη. Είναι πτυχιούχος Οικονομικών και Πολιτικών Επιστημών του Α.Π.Θ., με μεταπτυχιακό τίτλο και διδακτορικό από το Πανεπιστήμιο των Παρισίων, Paris I.

Δίδαξε επί εικοσαετία στο Τμήμα Οικονομικών Επιστημών του ΑΠΘ και ως τακτικός καθηγητής εδώ και δώδεκα χρόνια διδάσκει στο Τμήμα Διεθνών Οικονομικών Σχέσεων και Ανάπτυξης (ΔΟΣΑ) του Δ.Π.Θ., του οποίου υπήρξε ιδρυτής και πρόεδρος επί πενταετία.

Έχει διδάξει μεγάλο αριθμό γνωστικών αντικείμενων που εντάσσονται στο πλαίσιο της Οικονομικής Θεωρίας και έχει μέχρι σήμερα εκδώσει σημαντικό αριθμό βιβλίων σχετικών με την οικονομία, καθώς επίσης αρθρογραφεί με το ίδιο αντικείμενο στον αθηναϊκό αλλά και τον περιφερειακό τύπο.

Με έγνοια για το κοινωνικό γίνεσθαι και ιδιαίτερη αφοσίωση στη Θράκη, και δημοσία εκφράζοντας την επιθυμία του αυτή να επιβιώσει σε οικονομικό επίπεδο, στηριζόμενη σ' ένα καλό και ρεαλιστικό σχέδιο ανάπτυξης, έχει καταθέσει αλλά και συνεχίζει να καταθέτει προτάσεις που άπτονται μιας βιώσιμης ανάπτυξης. Επ' αυτού ν' αναφέρουμε το αναπτυξιακό σχέδιο που εκπόνησε ο ίδιος με ομάδα συνεργατών του για τη Νομαρχία Ροδόπης. Τέλος, να σημειώσουμε ότι ο Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου τιμήθηκε πρόσφατα και με τον τίτλο του Επίτιμου Διδάκτορα από το Πανεπιστήμιο Valahia της Ρουμανίας. Το τελευταίο του βιβλίο έχει τίτλο «Επιχειρηματικότητα και καινοτομία από την ίδρυση στη διοίκηση και την επιβίωση της νέας επιχείρησης», έχει γραφεί σε συνεργασία με τον επίσης οικονομολόγο Ηρακλή Γωνιάδη και έχει εκδοθεί από τις εκδόσεις Gutenberg του Δαρδάνου.

Ακολουθως παρατίθενται κάποιοι από τους τίτλους βιβλίων που έχει εκδώσει:

Γ.Θ.ΧΑΤΖΗΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ:

- ▶ «Στα δεσμά του μυθοποιημένου οικονομικού παραδείγματος» - Εκδ. Ελληνικά Γράμματα – Αθήνα 1999.
- ▶ «Δέσμοι ενός Σαινισμονικού Μύθου» στο «Η ανθρώπινη εργασία σε σταυροδρόμι» - Εκδ. Παρατηρητής – Θεσ/νίκη 1997.
- ▶ «Δομικός πληθωρισμός και εντροπιακή εξέλιξη του οικονομικού συστήματος» - Εκδ. Σάκκουλα – Θεσ/νίκη 1983.
- ▶ «Η πανουργία του λόγου και η θεοποίηση του ανταγωνισμού» - Οικονομικά Χρονικά – Ιαν. Φεβρ. 2000.

Μια δυναμική τοποθέτηση από τον κ. Χατζηκωνσταντίνου

Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη

Αριστούχος απόφοιτος της Σχολής ΝΟΕ του Αριστοτελείου Πανεπιστημίου Θεσσαλονίκης. Με υποτροφία της γαλλικής κυβέρνησης έκανε τις μεταπτυχιακές της σπουδές στη Σορβόνη του Παρισιού από όπου έλαβε το Κρατικό Διδακτορικό Δίπλωμα Οικονομικών Επιστημών με άριστα και έπαινο. Η διδακτορική της διατριβή εκδόθηκε με δαπάνες του CNRS της Γαλλίας και δημοσιεύθηκε στη γαλλική σειρά SEDES. Σπούδασε, επίσης, και έκανε έρευνα στα Πανεπιστήμια London School of Economics, Berkeley (ΗΠΑ) και στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας (Fiesole).

Υπήρξε υφηγήτρια στο ΑΠΘ και Καθηγήτρια Οικονομικών στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Σύμβουλος στον ΟΟΣΑ Παρισιού, αντιπρόεδρος της Διεθνούς Ένωσης Οικονομολόγων Γαλλικής Γλώσσας και της επιστημονικής ένωσης CEDIMES, Πρόεδρος του Ιδρύματος Δημήτρη και Μαρίας Δελιβάνη. Υπήρξε η πρώτη Ελληνίδα Πρύτανης και εκλέχτηκε τρεις φορές στη θέση αυτή στο Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Επίτιμη Διδάκτωρ των Πανεπιστημίων Δημοκρίτειο (Θράκη), Ταργκόβιτσε (Ρουμανία), Καϊνάρ (Αλματί, Καζακστάν) και Μπαναούλ – Αλτάι στη ρωσική Σιβηρία. Έχει βραβευθεί από την Ακαδημία Αθηνών για το βιβλίο της «Η Περιφερειακή Ανάπτυξη της Ελλάδος στα Πλαίσια της Ευρωπαϊκής Κοινότητας». Είναι επίτιμη δημότης της Κομοτηνής και τιμήθηκε με 4 χρυσά μετάλλια της Ιεράς Μητρόπολης Θεσσαλονίκης για την κοινωνική της δράση, με την επιλογή της ως Jean Monnet Fellow στο Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας και με πρόσκληση για επίσημη επίσκεψη στο State Department.

Η επιστημονική της εμβέλεια προκύπτει από τις πολυάριθμες προσκλήσεις για μαθήματα και διαλέξεις από τα πανεπιστήμια των: Ουάσιγκτον, Νέας Υόρκης, Παρισιού, Ρώμης, Βόννης, Μασσαλίας, Φλωρεντίας, Τεργέστης, Σόφιας, Μπρατισλάβας, Βαρσοβίας, Κρακοβίας, Μελβούρνης, Μπουένος Άιρες, Κόρδοβα, Ρίο ντε Τζανέιρο, Νότιας Κορέας, Πορτ ντε Πρενς, Γιαουντέ, Αλματί (Καζακστάν), Ριγιέκα (Κροατία). Έλαβε μέρος ως εισηγήτρια, διοργανώτρια και πρόεδρος σε αναρίθμητα διεθνή συνέδρια ανά την υφήλιο. Της ανατέθηκε ερευνητικό έργο από την ΥΠΑΒΕ, το CNRS του Παρισιού, το ΕΚΚΕ, τον ΟΟΣΑ Παρισιού, το ΝΑΤΟ, το ΙΜΧΑ, το ΚΕΠΕ, τον ΕΟΜΜΕΧ, το Ευρωπαϊκό Πανεπιστημιακό Ινστιτούτο της Φλωρεντίας, το Πανεπιστήμιο Μακεδονίας. Το δημοσιευμένο έργο της ανέρχεται σε 38 συγγράμματα, μελέτες, μονογραφίες, έρευνες κ.λπ. και σε πάνω από 500 άρθρα στα ελληνικά, γαλλικά, αγγλικά, ισπανικά, ρουμανικά και έχει τιμηθεί με πρώτα βραβεία, επαίνους και σωρεία βιβλιοκρισιών. Σε συνεργασία με τα ΜΜΕ, και με κομματική αποστασιοποίηση, συμμετέχει ενεργά στη διαμόρφωση κοινής γνώμης για τα επίκαιρα οικονομικά θέματα. Οι πολλές χιλιάδες φοιτητών και οι πολυπληθείς διδάκτορες, υπό την επίβλεψή της, έχουν στελεχωσει ΑΕΙ της Ελλάδος και του εξωτερικού, καθώς και τον ιδιωτικό και δημόσιο τομέα.

Η Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη ακούραστη ως συγγραφέας και ως συζητήτρια

Δημήτρης Κρις

Γεννήθηκε στη Νέα Υόρκη. Σπούδασε στο Sarah Laurence College Ευρωπαϊκή Ιστορία και Πολιτικές Επιστήμες.

Εργάστηκε στα περιοδικά «Greek America» ως διευθυντής ύλης

▶ Στο «Κ» της Καθημερινής της Κυριακής και

▶ Στο «Athens Insider» ως αρχισυντάκτης ενώ σήμερα εργάζεται ως διευθυντής Βορείου Ελλάδας της οικονομικής εφημερίδας «Εξπρές».

Μιλά (ως μητρικές γλώσσες) τα ελληνικά και τα αγγλικά αλλά και ιταλικά, τσέχικα, ενώ κατανοεί τα γερμανικά, ισπανικά, γαλλικά, σλοβάκικα και τούρκικα.

Ο Δημήτρης Κρις

Επείγει όμως να παραδώσω τη σκυτάλη του λόγου στην συγγραφέα **Μαρία Νεγρεπόντη- Δελιβάνη...**

Μαρία Νεγρεπόντη – Δελιβάνη

«Οι κυβερνήσεις από το '80 μέχρι σήμερα είχαν τον νεοφιλελευθερισμό ως βάση της πολιτικής»

Παίρνοντας τον λόγο, η συγγραφέας μίλησε αρχικά για το βιβλίο εξηγώντας ότι «αναφέρεται στις δραματικές μεταβολές που πραγματοποιούνται στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας. Αυτές, κάτω από την επιγραφή των μεταρρυθμίσεων αφαιρούν ένα προς ένα τα παραδοσιακά δικαιώματα των εργαζομένων, υποβαθμίζοντας, έτσι, μεθοδικά την ποιότητα ζωής των 4/5 του ευρωπαϊκού ενεργού πληθυσμού.

Το βιβλίο έχει άμεση σχέση με την τρομακτική οικονομική κρίση που βιώνουμε, και αυτός είναι ο λόγος που αποφάσισα να το συζητήσω μαζί σας, ακριβώς, τώρα». Έδωσε, όπως είπε, μια εξήγηση γι' αυτή την κρίση, σημειώνοντας ότι διαφέρει αρκετά από τις τρέχουσες. «Η εξήγηση ασφαλώς θα συμπληρωθεί από τους εξαιρετικούς ομιλητές που είναι απόψε μαζί μας και που δέχθηκαν να τοποθετηθούν στο περιεχόμενο του βιβλίου μου. Σε παρένθεση να υπογραμμίσω ότι οι κρίσεις αποτελούν εγγενές χαρακτηριστικό του καπιταλιστικού συστήματος. ωστόσο, κρίσεις τόσο βεβαρημένες όπως η τρέχουσα, που μπορεί να συγκριθεί μόνο με αυτήν του 1929, απαιτούν και πρόσθετες ερμηνείες.

Θα ήθελα, ακόμη, να ξεκαθαρίσω προκαταρκτικά κάτι, προς αποφυγή παρερμηνειών και παρεξηγήσεων. Δηλαδή, ότι και οι θέσεις και επιλογές που περιέχονται στο ανά κείρας βιβλίο, αλλά και όσα θα σας πω απόψε δεν έχουν κομματική χροιά. Ο καθένας μας, ασφαλώς, έχει κάποιες πολιτικές πεποιθήσεις, αλλά την αποψινή μας συγκέντρωση και τις όποιες διαπιστώσεις της, σας ζητώ να τις κρίνετε ανεξάρτητα από πολιτική και πολιτικά κόμματα και θα εξηγήσω αμέσως τι εννοώ.

Πριν μερικές εβδομάδες η εξαιρετική τοπική εφημερίδα σας, ο «Παρατηρητής», που άλλωστε οργάνωσε και την αποψινή μας συγκέντρωση και θέλω θερμά να ευχαριστήσω την κ. Τζένη Κατσαρή και τους συνεργάτες της, δημοσίευσε ένα άρθρο μου για την κρίση. Στο άρθρο αυτό υποδεικνύω το νεοφιλελεύθερο σύστημα και τους νεοφιλελεύθερους της υφής, ως υπεύθυνους αυτής της κρίσης, που απειλεί να είναι σφοδρότερη και ακόμη πιο καταστρεπτική από τη γνωστή ως μεγάλη οικονομική κρίση του 1929. Κι εκείνη, πριν από 80 χρόνια, προκλήθηκε από ανάλογο σύστημα και ουσιαστικά περατώθηκε μετά τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο, τον οποίο και υποστηρίζεται σοβαρά ότι η ίδια προκάλεσε. Μετά, από τον Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο η υφήλιος απόλαυσε μια αρκετά μακρόχρονη ανάπαυλα, που διάρκεσε περίπου 35 χρόνια, μέσα στα οποία επικράτησε η θεωρία και πρακτική του Κέινς, με κρατικό παρεμβατισμό, με ταχύτατους ρυθμούς ανάπτυξης και με δικαιότερη διανομή του πλούτου. Στο τέλος του δρόμου, όμως, περιμένα ο κ. Ρήγκαν και η κ. Θάτσερ. Και κατόρθωσαν να επιβάλλουν και πάλι στην υφήλιο νεοφιλελευθερισμό, του οποίου η εφαρμογή φθάνει μέχρι σήμερα. Βεβαίως, ο νεοφιλελευθερισμός έχει υποστεί τελευταίως θανάσιμα πλήγματα, εξαιτίας των μαζικών εθνοποιήσεων τραπεζών, και εξαιτίας όλων αυτών των προγραμμάτων, κυρίως βέβαια της Αμερικής, για την αντιμετώπιση αυτής της φονικής κρίσης, που επαναφέρουν Κράτος και δημόσιο τομέα και πάλι στο οικονομικό προσκήνιο ως πρωταγωνιστές».

Κόμματα εξουσίας και νεοφιλελευθερισμός

Εξήγησε στη συνέχεια η κ. Νεγρεπόντη - Δελιβάνη την απαλ-

Μια ανθοδέσμη για την κυρία της ελληνικής οικονομίας που τυγχάνει να είναι προσωπική φίλη της Αλέκας Παπαρήγα και του Στέλιου Παπαθεμελή

λαγή από πολιτικές ή κομματικές αναφορές ή και σκοπιμότητες. «Να σας υπενθυμίσω, λοιπόν, ότι ο νεοφιλελευθερισμός εφαρμόζεται στην υφήλιο, στην Ευρώπη, αλλά και στη χώρα μας από τη 10ετία του '80. Σας αφήνω να καταγράψετε πόσες και ποιες κυβερνήσεις παρέλασαν σ' αυτά τα 30 χρόνια. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν να φορέσουμε πολιτικό ή κομματικό κοστούμι στο φιλελευθερισμό, μια και όλα τα κόμματα εξουσίας είναι μέσα.

«Ο νεοφιλελευθερισμός εφαρμόζεται στην υφήλιο, στην Ευρώπη, αλλά και στη χώρα μας από τη 10ετία του '80. Σας αφήνω να καταγράψετε πόσες και ποιες κυβερνήσεις παρέλασαν σ' αυτά τα 30 χρόνια. Δεν είναι, λοιπόν, δυνατόν να φορέσουμε πολιτικό ή κομματικό κοστούμι στον φιλελευθερισμό, μια και όλα τα κόμματα εξουσίας είναι μέσα. Και να προσθέσω, ακόμη, ότι η Ε.Ε. με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το Σύμφωνο Σταθερότητας αποτελεί την πιο φανατική έκφραση νεοφιλελευθερισμού. Συνεπώς, έστω κι αν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επιθυμούσαν ή και προσπαθούσαν να εφαρμόσουν λιγότερο νεοφιλελευθερισμό δεν θα ήταν εφικτό, αν δεν κατόρθωναν να παρακάμψουν το Σύμφωνο Σταθερότητας» μετέφερε η Μ. Νεγρεπόντη – Δελιβάνη

Και να προσθέσω, ακόμη, ότι η Ε.Ε. με τη Συνθήκη του Μάαστριχτ και το Σύμφωνο Σταθερότητας αποτελεί την πιο φανατική έκφραση νεοφιλελευθερισμού. Συνεπώς, έστω κι αν οι ευρωπαϊκές κυβερνήσεις επιθυμούσαν ή και προσπαθούσαν να εφαρμόσουν λιγότερο νεοφιλελευθερισμό δεν θα ήταν εφικτό, αν δεν κατόρθωναν να

παρακάμψουν το Σύμφωνο Σταθερότητας.

Οι μεταρρυθμίσεις που προωθούνται στην ευρωπαϊκή αγορά εργασίας, και με τις οποίες ασχολείται το βιβλίο που παρουσιάζεται απόψε, είναι απαύγασμα του νεοφιλελευθερισμού. Συγκεκριμένα, η Ε.Ε., στην προσπάθειά της να δημιουργήσει την πλέον ανταγωνιστική οικονομία της υφής, φαίνεται να έχει πειστεί ότι θα το κατορθώσει εξισώνοντας σταδιακά τις συνθήκες εργασίας στα κράτη – μέλη της με αυτές που ισχύουν στις πιο πτωχές και υποανάπτυκτες χώρες της υφής.

Ανάμεσα σε άλλα, οι μεταρρυθμίσεις αυτές σημαίνουν το τέλος της σιγουριάς που εξασφαλίζει η πλήρης απασχόληση, τη δυνατότητα αδικαιολόγητων και μαζικών απολύσεων, κατά την απόλυτη κρίση του εργοδότη, την κατάργηση των συλλογικών συμβάσεων εργασίας και κατά συνέπεια την επιβολή επαχθών όρων εργασίας, την κατάργηση συγκεκριμένου ωραρίου, την καθιέρωση εργασίας 3-4 ημερών με ανάλογη, φυσικά, περικοπή της αμοιβής, τις μη αμειβόμενες υπερωρίες, τα συμβόλαια μιας ημέρας κ.ο.κ.

Σημαίνει, ακόμη, ενταφιασμό του κράτους πρόνοιας και του ασφαλιστικού συστήματος. Με αυτά και με άλλα επιδιώκεται η ελαστικοποίηση της εργασίας, που καταλήγει σε απώλεια κάθε μορφής εξασφάλισης των εργαζομένων. Οι νεοφιλελεύθεροι φαίνονται πεπεισμένοι ότι με τα μέτρα αυτά αυξάνει η παραγωγικότητα της εργασίας και μπορεί να καταπολεμηθεί η ανεργία».

Η δήθεν αυτορρύθμιση των αγορών

Για να εξηγήσει ότι ορισμένες από τις υποθέσεις των νεοφιλελεύθερων ουδέποτε επαληθεύτηκαν παρέθεσε τα εξής:

«Είναι: η προστασία της εργασίας καταλήγει στην αύξηση της ανεργίας

▶ Η μείωση των πραγματικών μισθών αυξάνει την απασχόληση

▶ Η μείωση του κόστους των απολύσεων ενθαρρύνει τις προσλήψεις

▶ Η κοινωνική προστασία υπονομεύει την ανταγωνιστικότητα, την ταχύρρυθμη ανάπτυξη και την απασχόληση

▶ Η επέκταση της άτυπης απασχόλησης αυξάνει τον όγκο της απασχόλησης

Και, βέβαια, η κορωνίδα των νεοφιλελεύθερων υποθέσεων είναι η δήθεν αυτορρύθμιση των αγορών, που γι' αυτό δεν πρέπει να νοχλούνται από τις παρεμβάσεις του Κράτους στην οικονομία.

Σε τέτοιες υποθέσεις βασίζονται και προχωρούν ακάθεκτες οι μεταρρυθμίσεις. Πρόκειται για υποθέσεις χωρίς καμία απόλυτως βάση. Οι επιπτώσεις, ωστόσο, αυτών των αντιλήψεων και αυτών των μέτρων, που σταδιακά εξαθλιώνουν τους εργαζόμενους της Ευρώπης και όχι μόνο, είχαν συνέπειες εξαιρετικά επικίνδυνες για την οικονομική ισορροπία, αλλά επιπλέον, μέσα από πολλές διόδους οδήγησαν στην παρούσα παγκόσμια κρίση που συγκλονίζει την ανθρωπότητα. Και να πως:

1. Μεταρρυθμίσεις και οικονομική κρίση

Οι ανισότητες της κατανομής εισοδήματος και πλούτου, σε όλες τους τις εκφάνσεις, έχουν αγγίξει πρωτόγνωρα ύψη στην περίοδο «βασιλείας» των νεοφιλελεύθερων. Θα αναφερθώ, εδώ, μόνο σε ό,τι αφορά τους μισθούς. Πράγματι, κατά τη διαπίστωση του ΔΝΤ το μερίδιο των μισθών στις πλούσιες οικονομίες της Ομάδας 7 (G7) μειώθηκε την περίοδο 1983-2006, κατά 5.8 ποσοστιαίες μονάδες μέσα στο ΑΕΠ, προς όφελος φυσικά του κεφαλαίου.

Το ποσοστό των μισθών έπεσε, έτσι, πολύ κάτω του 70% που θεωρείται όριο ασφαλείας για την επίτευξη ισορροπίας. Αυτά τα αποτελέσματα, όφειλαν βέβαια να πανικοβάλουν τους απανταχού αρμόδιους, γιατί είναι προάγγελος μεγάλων ανωμαλιών. Εξηγούν, ανάμεσα και σε άλλα, και τη γενιά των 700 ευρώ, παρά το γεγονός ότι ο πλούτος ανέρχεται παντού και με ταχείς ρυθμούς. «Περίμενα και εξακολουθώ να αναμένω κάποια ομαλοποίηση αναφορικά με την κατανομή ανάμεσα σε μισθούς και κέρδη γιατί το μερίδιο των κερδών στη προστιθέμενη αξία είναι εξαιρετικά υψηλό, ενώ το ποσοστό των μισθών πολύ χαμηλό, σε αντίθεση με την παραγωγικότητα που βελτιώνεται συνεχώς. Αυτή η αντίθεση ανάμεσα στην πολύ χαμηλή αύξηση των μισθών και στην πολύ υψηλή των κερδών τροφοδοτεί μια αυξανόμενη δυσαρέσκεια στις ΗΠΑ και όχι μόνο, εναντίον του καπιταλισμού και της αγοράς». Την προειδοποίηση αυτή δεν την έκανε κάποιος Μαρξιστής, όπως θα μπορούσατε να υποθέσετε, αλλά ο αρχιερέας του νεοφιλελευθερισμού, ο επί σειρά ετών διοικητής της FED κ. Alan Greenspan.

Τα αποτελέσματα της κορύφωσης των ανισοτήτων υπήρξαν δραματικά. Συνοπτικά, περιορίστηκε η ζήτηση για αγαθά πρώτης ανάγκης και αυξήθηκε η προσφυγή σε καταναλωτικά δάνεια εκ μέρους των εργαζομένων, των οποίων τα εισοδήματα περιορίστηκαν σημαντικά. Εξάλλου, δημιουργήθηκε σοβαρή ανισορροπία από την υπεραφθονία της αποταμίευσης, εξαιτίας των υψηλών και πολύ υψηλών εισοδημάτων, σε ολόκληρη την υφήλιο, ως αποτέλεσμα της άνισης κατανομής. Και ενώ ολόένα και περισσότεροι φτωχοί, που επιβιώνουν με λιγότερο από 1 ή 2 \$ την ημέρα αδυνατούν να δώσουν εντολές, μέσω της ζήτησής τους, για την παραγωγή αγαθών που να ικανοποιούν βασικές ανάγκες, η συγκέντρωση πλούτου σε λίγα χέρια καταλήγει σε υψηλά εισοδήματα, των οποίων οι δικαιούχοι δεν ξέρουν πώς να τα χρησιμοποιήσουν, δεν ξέρουν πολύ απλά τι να τα κάνουν. Έχουμε, έτσι, καταρχήν αποπροσανατολισμό της παραγωγής, που κατευθύνεται, ολόένα λιγότερο προς βασικά αγαθά, με αποτέλεσμα να υψώνονται οι τιμές του σιταριού, του ρυζιού, της σόγιας. Προς την κατεύθυνση αυτή βοήθησε και το γεγονός ότι στη δεκαετία 1980-2004 οι κυβερνήσεις των αναπτυσσόμενων οικονομιών, υπό την επίδραση των νεοφιλελεύθερων αντιλήψεων ότι, δηλαδή, το Κράτος πρέπει να παραμένει στο περιθώριο, μια και οι αγορές δήθεν αυτορρυθμίζονται, περιορίσαν κατά 50% τις δημόσιες δαπάνες στον αγροτικό τομέα. **Περιορίζεται, έτσι, η χρησιμοποίηση γεωργικών εκτάσεων, για την παραγωγή βασικών γεωργικών προϊόντων, επειδή προτιμώνται άλλες καλλιέργειες και δραστηριότητες, όπως καφές, κακάο, εκτροφή ζώων ή και καλλιέργεια από καλαμπόκι για να παραχθεί εθανόλ, για τα οποία υπάρχει υψηλή ζήτηση από τους πλουσίους και, συνεπώς, και σημαντικά κέρδη για τους παραγωγούς.**

Αλλά, και ο τζόγος στα χρηματιστήρια ολόένα περισσότερο τώρα περιλαμβάνει και τα βασικά γεωργικά προϊόντα, προς τα οποία κατευθύνονται οι κερδοσκόποι και έτσι, υψώνονται οι τιμές τους μέσα από τα χρηματιστηριακά παιχνίδια. **Π.χ. σε διάστημα 6 μηνών οι τοποθετήσεις στο σιτάρι εξασφάλισαν κέρδη τουλάχιστον 73%, αυτές της σόγιας 52%, του σογιελαίου 44%, και μόνο σε 3 μήνες εξασφαλίστηκαν κέρδη 20% για το ρύζι.**

Να παρατηρήσω ότι τα «golden boys = τα χρυσά αγόρια», για τα οποία τελευταία γίνεται πολύς λόγος, προκειμένου να προσελκύσουν κερδοσκόπους, παρουσίαζαν τη μεγάλη ξηρασία της Αυστραλίας, ως ευτυχές γεγονός, γιατί αύξανε τα αναμενόμενα κέρδη, χάρις στην ύψωση της τιμής βασικών γεωργικών προϊόντων. Και, βέβαια, ουδείς φαίνεται να συγκινείται από το γεγονός ότι κάθε αύξηση της τιμής βασικών γεωργικών προϊόντων αντιπροσωπεύει τον θάνατο από πείνα εκατομμυρίων φτωχών στον κόσμο. Αλλά, και στην Ελλάδα, διαπιστώνουμε την κερδοσκοπική άνοδο των τιμών βασικών γεωργικών προϊόντων.

Οι πλούσιοι και οι πολύ πλούσιοι, αφού καλύψουν το σύνολο σημαντικών και λιγότερο σημαντικών αναγκών, παραμένουν μ' ένα πλεόνασμα εισοδήματος που δεν ξέρουν τι να κάνουν. Πρόκειται, τελικά, για αποθησαύριση και όχι για αποταμίευση,

Το πάνελ της εκδήλωσης. Τ. Κατσαρή – Βαφειάδη, Δ. Κρις, Μ. Νεγρεπόντη – Δελιβάνη και Γ. Χατζηκωνσταντίνου

μια και αυτή η υπεραφθονία δεν μπορεί ούτε να καταναλωθεί, αλλά και ούτε να επενδυθεί. Και από την άλλη πλευρά, η ζήτηση έχει συρρικνωθεί εξαιτίας του μεριδίου των μισθών που μειώνεται συνεχώς, τα τελευταία 30 χρόνια. Σε συνδυασμό με την ασυδοσία που επικρατεί στις σύγχρονες οικονομίες, εξαιτίας της απουσίας κάθε μορφής ρύθμισής τους, με τη συνεχή προτροπή για μεγιστοποίηση κερδών, αλλά και με την παντελή έλλειψη ηθικής στα πλαίσια της οικονομικής, κοινωνικής και πολιτικής ζωής, οι χρηματιστηριακές αμοιβές των γνωστών ως «golden boys», που το μοναδικό καθήκον τους είναι να αυξάνουν απεριόριστα τις τιμές των μετοχών έστω κι αν δεν υπάρχει βάση, αποτελούν φευ, αποδεκτές καταστάσεις στις ημέρες μας. Έτσι, η αξία των δραστηριοτήτων της εικονικής οικονομίας, δηλαδή οι συναλλαγές των χρηματιστηρίων, υπερβαίνει κατά πολύ την πραγματική οικονομία που συρρικνώνεται.

Και το 90% περίπου των συναλλαγών στην εικονική οικονομία είναι κερδοσκοπικής φύσης. Εκτός από τις φούσκες, αυτά τα υπερβολικά υψηλά εισοδήματα τροφοδοτούν τώρα και μέσα στην κρίση την αγορά πανάκριβων έργων τέχνης, χρυσού και διαμαντιών».

Πώς φθάσαμε ως εδώ;

Το επόμενο ερώτημα στο οποίο επέλεξε ν' απαντήσει η συγγραφέας είναι το «πώς φθάσαμε ως εδώ» για το οποίο παρέπεμψε στις βασικές ερμηνείες που περιέχονται σ' ένα εξαιρετικό άρθρο του Ινδού οικονομολόγου Sumatra Ghoshal. «Το έγραψε το 2005 και στο μεταξύ έφυγε από τη ζωή, αλλά πρόσφατα και προφανώς εξαιτίας της κρίσης φαίνεται ότι ήρθε στην επιφάνεια και συζητιέται πολύ. Υποστηρίζεται, λοιπόν, στο άρθρο αυτό, ότι η διδασκαλία των 30 τελευταίων ετών στο πλαίσιο προγραμμάτων γνωστών ως MBA (Μάστερ για Διοίκηση Επιχειρήσεων) είχε, πολύ συχνά, παντελώς διαχωρίσει την ηθική από την οικονομία. Το κέντρο αυτής της διδασκαλίας αναφέρεται στην, με κάθε θυσία, αύξηση της τιμής των μετοχών των πελατών τους, έστω κι αν έτσι θα βλάπτονταν άλλοι μέτοχοι, έστω κι αν έτσι θα δημιουργούνταν φούσκες. Όλες οι στρατηγικές και οι μεθοδεύσεις ήταν επιτρεπτές προκειμένου να επιτευχθεί ο βασικός αυτός στόχος. Μερικά αποσπάσματα από τη διδασκαλία αυτή είναι αυτόχρημα τρομακτικά, όπως ανάμεσα σε άλλα ότι: «η δικαιοσύνη μπορεί να έχει νόημα μόνο στον βαθμό που είναι σε θέση να περιορίσει τη σπατάλη και η κλεψιά είναι κατακριτέα μόνο όταν περιορίζει την παραγωγικότητα».

II Για την έξοδο από την κρίση

«Σε μια τόσο καταστρεπτική κρίση, που προβλέπεται επιπλέον ότι θα είναι μεγάλης διάρκειας, ουδείς μπορεί να υποστηρίξει σοβαρά ότι διαθέτει μαγικές συνταγές για την αντιμετώπιση της. Ωστόσο, θα τολμήσω να κάνω μερικές παρατηρήσεις:

Καταρχήν, νομίζω ότι επιβάλλεται η εγκατάλειψη αυτού του καταστρεπτικού νεοφιλελευθερισμού. Υπάρχει η πιο επίσημη δήλωση, που θα μπορούσε να γίνει σχετικά, και πάλι από τον Alan Greenspan, που πριν από μερικές εβδομάδες

εμφανίστηκε σχεδόν δακρύβρεκτος στα τηλεοπτικά μέσα για να δηλώσει ότι «λυπάται που έκανε λάθος να πιστέψει στη δυνατότητα αυτορρύθμισης των αγορών». Και, επιφανειακά τουλάχιστον, η εγκατάλειψη του νεοφιλελευθερισμού γίνεται σε παγκόσμια κλίμακα, με τις μαζικές κρατικοποιήσεις τραπεζών και τους τολμηρά ελλειμματικούς δημόσιους προϋπολογισμούς. Ωστόσο, πρώτον αυτά τα μέτρα δεν θα πρέπει να μας πάνε στο άλλο άκρο, γιατί το ζητούμενο είναι μια ισορροπημένη συνεργασία ιδιωτικού και δημόσιου τομέα, και δεύτερον θα πρέπει να διατηρηθούν και μετά το πέρας της κρίσης.

Εξυπακούεται ότι όχι μόνο δεν πρέπει να προχωρήσουν οι προγραμματισμένες μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας, αλλά επιπλέον επιβάλλεται να ληφθούν όλα εκείνα τα μέτρα που θα αποκαταστήσουν το μερίδιο της εργασίας στα κανονικά του επίπεδα. Ειδικότερα για την Ελλάδα το πρόβλημα είναι ακόμη οξύτερο από όσο στην υπόλοιπη Ευρώπη, μια και έχουμε την ανισότερη διανομή εισοδήματος, μέσα στην Ε.Ε. (εκτός μόνο της Πορτογαλίας), τους χαμηλότερους μισθούς, αλλά και επικίνδυνα χαμηλό μερίδιο μισθών στο ΑΕΠ μας, εξαιτίας του μικρού ποσοστού μισθών στη συνολική απασχόληση (που σημαίνει υψηλό, τριπλάσιο περίπου ποσοστό αυτοαπασχολούμενων, σε σύγκριση με τον αντίστοιχο μέσο της ΕΕ).

Να εκφράσω ακόμη και τον φόβο, ότι αυτοί που μας οδήγησαν εδώ, και που είναι των ίδιων πεποιθήσεων με αυτούς που προκάλεσαν τη μεγάλη κρίση πριν 80 χρόνια, εκλαμβάνουν τα μέτρα που τώρα αναγκάζονται να πάρουν περίπου ως πυροσβεστικά. Θα αναμένουν, συνεπώς, την έλευση «καλύτερων ημερών», για να επανέλθουν στο νεοφιλελευθερισμό και στην προετοιμασία της τρίτης μεγάλης παγκόσμιας κρίσης.

Σε όλες τις καίριες θέσεις, στην Ελλάδα και παντού, βρίσκονται επικεφαλής οπαδοί των νεοφιλελεύθερων. Είναι πολύ δύσκολο, αν όχι αδύνατο να απεμπολήσουν, όλοι αυτοί τις πεποιθήσεις τους και να αλλάξουν, μέσα σε μια νύκτα, τις κύριες κατευθυντήριες γραμμές της πολιτικής τους. Αλλά, δεδομένου και ότι τα τελευταία 30 χρόνια η διδασκαλία των οικονομικών γινόταν γύρω από το νεοφιλελευθερισμό, είναι δύσκολο να εξασφαλιστούν και οι διάδοχοί τους. Το δυσκολότερο, ωστόσο, πρόβλημα αναφέρεται στην ΕΕ και στο Σύμφωνο Σταθερότητας, που αν δεν αποσυρθεί ειλικρινά και ολοκληρωτικά η Ευρώπη δεν έχει μέλλον.

Και έρχομαι στην ελληνική περίπτωση. Πρέπει να πω ότι είμαστε σε δραματική φάση. Ουσιαστικά, και ενώ όλες οι χώρες προσπαθούν να αυξήσουν τις δημόσιες δαπάνες, παραβλέποντας τα ελλείμματα, ή ορθότερα αναβάλλοντας την επίλυσή τους για μελλοντική και λιγότερο δύσκολη συγκυρία, εμείς καλούμαστε εν μέσω κρίσης, να συμμαζέψουμε τα ελλείμματά μας, να κάνουμε οικονομίες και να συρρικνωθούμε. Και βέβαια, αν δεν κατορθώσουμε να βρούμε λύση ανάμεσα στις συμπληγάδες, οι μεταρρυθμίσεις στην αγορά εργασίας θα συνεχιστούν και θα ενταθούν (ήδη προς τα εκεί οδεύουμε), οι εργαζόμενοι να εξαθλιωθούν ακόμη περισσότερο, και οι ανισορροπίες στην οικονομία μας θα κορυφωθούν» κατέληξε.

Πριν δώσει το λόγο στον κ. Κρις η κ. Κατσαρή παρατήρησε ότι παρά την οικονομική κρίση δεν έχουμε δει κρατικοποιήσεις και αναρωτήθηκε για τι είδους μεταρρυθμίσεις γίνεται λόγος και τι σημαίνει ευέλικτη εργασία.

Δημήτρης Κρις

«Η Αμερική αντιμετωπίζει μια τεράστια κοινωνική και οικονομική κρίση»

Ο Δημήτρης Κρις εξήγησε ότι αν και ξεκίνησε από την Αμερική δεν ενστερνίστηκε το νεοφιλελεύθερο μοντέλο και αμφισβήτησε αυτούς που θεωρούν ότι η κρίση θα έχει περάσει τον επόμενο χρόνο. Χαρακτήρισε το βιβλίο της Μαρίας Νεγρεπόντη – Δελιβάνη «καταπληκτικό», για το οποίο είπε ότι ασχολείται με πολύ σοβαρά θέματα «με τρόπο εύκολο και βατό και μπορεί ο καθένας ν' αποκομίσει κάτι από το βιβλίο». Θέλησε να συνδυάσει τα όσα συμβαίνουν σήμερα με τα όσα διάβασε στο βιβλίο. «Αφορά στον τρόπο με τον οποίο αντιλαμβανόμαστε τη μεταρρύθμιση ή προσπαθεί η κυβέρνηση να μάς κάνει να καταλάβουμε τι σημαίνει η μεταρρύθμιση. Συμφωνώ ότι έχουμε μπει σ' έναν φαύλο κύκλο μεταρρυθμίσεων προς χάριν της μεταρρύθμισης που είναι ένα προκάλυμμα να προωθηθούν κάποια μέτρα που θα ενισχύσουν αυτούς που κερδοσκοπούν εδώ και χρόνια και θα διαφυλάξουν τα κέρδη τους».

Έφερε ένα παράδειγμα μέσα από ένα γνωστό πολυκατάστημα για να δείξει ότι το μεγάλο κεφάλαιο συνεχίζει ν' αποκομίζει υπερκέρδη. Σημείωσε ότι η εποχή αποτελεί ευκαιρία για ν' αλλάξουν κάποιες δυσλειτουργίες.

Ο κ. Κρις μίλησε για τους κινδύνους που ελλοχεύουν με αφετηρία ή με αφορμή την κρίση. «Κάποιοι εκπρόσωποι του κεφαλαίου λένε ανοιχτά ότι η εποχή του ανταλλακτηρίου χρήματος - όλα τα σχέδια πυραμίδας που είχαν ως στόχο την αύξηση των κερδών και μόνο - φτάνει στο τέλος της γιατί μπαίνουμε σε μια εποχή που έχει χαθεί παντελώς η εμπιστοσύνη σε τέτοιου είδους σχήματα. Σε κάποιες πρόσφατες συνεντεύξεις που είχα με στελέχη τραπεζών από το Λονδίνο και τη Νέα Υόρκη λένε ότι λόγω του μεγέθους αυτής της κρίσης θα περάσει πολύς καιρός μέχρι να ξαναδούμε τέτοιου είδους παράγωγα, δομημένα ομόλογα και παρεμφερή να βγαίνουν στην αγορά γιατί πλέον κανείς δεν μπορεί να πείσει κανέναν να επενδύσει τα χρήματά του σ' αυτά».

Έχουμε μια τεράστια ευκαιρία αλλά μέσα σ' αυτήν υπάρχουν και τεράστιοι κίνδυνοι. Ο μεγαλύτερος εξ' αυτών είναι η μείωση των αποδοχών, η οποία αποτελεί το ευαγγέλιο των νεοφιλελεύθερων, με το επιχείρημα ότι αυξάνει την υποτιθέμενη ανταγωνιστικότητα, η σταθερότητα.

Οι αμερικανοί οικονομολόγοι και αναλυτές της αγοράς παραδέχονται ότι η μείωση των αποδοχών είναι συνταγή για την καταστροφή κι αυτό γιατί σταδιακά οι άνθρωποι που αγοράζουν τα προϊόντα δεν θα υπάρχουν».

Παρέπεμψε στο Reuters και σε μια είδηση που έχει σχέση με την Αμερική και τις μειώσεις των μισθών που παρατηρούνται, με το επιχείρημα ότι πρέπει να διαφυλαχθούν οι εταιρείες. «Ο μέσος μισθός σε μια μικρομεσαία επιχείρηση στην

T. Βαφειάδη και Δ. Κρις

Αμερική είναι σήμερα 31.000 δολάρια. Αν αφαιρέσουμε το φόρο εισοδήματος που είναι περίπου 30%, μιλάμε για 22 με 25 χιλιάδες δολάρια με τα οποία στην Αμερική δεν ζει κανείς, καθώς είναι αντίστοιχο με τα 400 και 500 ευρώ στην Ελλάδα. Αυτό συμβαίνει ως μέρος μιας κακώς εννοούμενης προσπάθειας να καταστεί η Αμερική ανταγωνιστική, όπως οι νεοφιλελεύθεροι αντιλαμβάνονται την ανταγωνιστικότητα. Η παραγωγή από την Αμερική τα τελευταία 20 χρόνια είχε χαθεί και όλες οι παραγωγικές μονάδες μεταφέρθηκαν στον Τρίτο Κόσμο όπου οι σκλάβοι και τα παιδιά παρήγαγαν προϊόντα για ν' αποκομίσουν υπερκέρδη.

Διαπιστώνουμε ότι υπάρχουν κάποιες καλές ιδέες και αναλαμπές αλλά σε γενικές γραμμές η κατάσταση είναι πολύ δύσκολη». Ο κ. Κρις θέλησε να περάσει μια πραγματική εικόνα για το τι συμβαίνει στην Αμερική, κάνοντας λόγο για τεράστια κοινωνική και οικονομική κρίση. «Πέραν των οικονομικών δεικτών και των μετοχών που έχουν πέσει ο αριθμός των αστέγων εκτινάσσεται, υπάρχουν σοβαρότατα προβλήματα στις πόλεις με τις φυλετικές διαφορές και το σύστημα γίνεται αδίστακτο. Δεν υπάρχει η έννοια της οικογένειας όπως υπάρχει εδώ στην Ελλάδα η οποία στηρίζει τον άνεργο, τον νέο που τελειώνει το πανεπιστήμιο.

Ο μισθός των 31.000 δολαρίων είναι ο ίδιος μ' αυτόν του 1993 κι αυτό το σχολιάζει η κ. Νεγρεπόντη στο βιβλίο της, όπου αναφέρει ότι οι μισθοί στην Αμερική αυξήθηκαν κατά 0,8% από το 1982 έως το 2000. Αντίθετα, τα κέρδη των επιχειρήσεων αυξήθηκαν τουλάχιστον κατά 50%». Σ' αυτό το σημείο προστέθηκε το μεγάλο κοινό στο σύστημα υγείας. Ο κ. Κρις πρόσθεσε ότι περίπου τρία εκατομμύρια αμερικάνοι τρέφονται με κουπόνια των 200 δολαρίων τον μήνα με τα οποία μπορούν ν' αγοράσουν τρό-

φιμα από το μάρκετ.

Σχολιάζοντας τον Μπάρακ Ομπάμα και τη μέχρι τώρα οικονομική πολιτική του, μετέφερε ότι δεν έχει εμπιστοσύνη στις πρωτοβουλίες του. «Πιστεύω ότι έχει περάσει σ' έναν ολισθηρό κατήφορο χρηματοδότησης αυτών που το αξίζουν λιγότερο, αυτών που μάς έφεραν στην κατάσταση που είμαστε σήμερα. Δεν βλέπω να υπάρχει σοβαρή πολιτική βούληση ούτε από τους ρεπουμπλικάνους για να σταματήσει αυτός ο κατήφορος. Στην ουσία συντηρείται η πολιτική των τελευταίων μηνών της διακυβέρνησης Μπους» είπε. Μίλησε για βασικές υποδομές που είναι γερασμένες στην Αμερική και ανέφερε ότι ο προαστιακός στη Νέα Υόρκη έχει τα βαγόνια του 1970, ενώ και οι αυτοκινητόδρομοι είναι οι ίδιοι μ' αυτούς των δεκαετιών '60 και '70. «Δεν έχει γίνει κάποια νέα επένδυση σ' αυτούς τους τομείς. Το χρήμα που ρίχνει η κυβέρνηση στις ασφαλιστικές εταιρίες και τις τράπεζες που θεωρούνται πολύ μεγάλες για να καταρρεύσουν αποτελούν συνταγή για την καταστροφή και για την αμερικανική οικονομία και για το δολάριο» είπε για να περάσει στα της Ελλάδας οικονομικά δρώμενα και τα πλεονεκτήματα που διαθέτει.

Τα πλεονεκτήματα της Ελλάδας

«Λόγω του ότι η Ελλάδα δεν είχε μια σοβαρή βαριά βιομηχανία έχει το προτέρημα αυτή τη στιγμή ότι έχει μια σχετικά αλώβητη κοινωνία, με την έννοια ότι δεν υφίσταται τις παρενέργειες από μια βιομηχανοποιημένη κοινωνία όπως η Αγγλία και η Αμερική. Επίσης, έχει ανθρώπους που διαπρέπουν στην ιδιωτική πρωτοβουλία εντός κι εκτός Ελλάδος».

Οι σημερινές συνθήκες μπορούν ν' αξιοποιηθούν από την Ελλάδα για τη δημιουργία ενός νέου συστήματος που θα επιτρέψει στον έλληνα να μεγαλοουργήσει. Μπορούμε να αξιοποιήσουμε την τεχνολογία, τις αχανείς εκτάσεις που διαθέτουμε και μπορούν να αξιοποιηθούν για «πράσινες» θέσεις εργασίας. Μόνο που χρειάζεται να επενδύσουμε στη μόρφωση και την εκπαίδευση των ανθρώπων». Διαφώνησε με την κ. Δελιβάνη ως προς το ποιος θα είναι ο εργοδότης - το κράτος - και σε ποιο βαθμό. «Το καλύτερο θα ήταν να είχαμε ένα κράτος ισχυρό και δίκαιο που θα περιορίζεται σ' ένα ρόλο επιτηρητή, να καθοδηγεί την ιδιωτική πρωτοβουλία και να μη δημιουργήσουμε το καθεστώς του κράτους εργοδότη, γιατί πιστεύω ότι η σημερινή κατάσταση δεν οδηγεί πουθενά και πρέπει να ξεχάσουμε το δημόσιο ως στόχο ζωής». Η κ. Νεγρεπόντη εξήγησε ότι δεν είπε το αντίθετο και είναι σύμφωνη.

Γιώργος Χατζηκωνσταντίνου

«Ένα κράτος που θα παλεύει για το καλό των κοινωνιών»

Ο κ. Χατζηκωνσταντίνου δεν εμφανίστηκε τόσο αισιόδοξος ως προς το ελληνικό δαιμόνιο (με ελάχιστες εξαιρέσεις όπως ο Ωνάσης), υποστηρίζοντας «χρειάζεται πολύ δουλειά για ν' αποκτήσουμε την ελληνικότητά μας και το επίπεδο του πολιτισμού που έχουμε χάσει για πάντα».

Αναφορικά με την Ευρώπη, υποστήριξε. «Από την εποχή των πρώτων ευρωπαϊών οραματιστών που οραματί-

ζονταν την Ευρώπη των λαών και του κοινού συμφέροντος έως σήμερα που έχουμε την ευρωπαϊκή ένωση των αγορών υπάρχει μια καώδης διαφορά. Σήμερα, βρισκόμαστε σαν ευρωπαίοι στον αντίποδα των οραματισμών των μεγάλων ευρωπαϊών οραματιστών που έπλασαν την ευρωπαϊκή ιδέα. Αφήσαμε κάθε ευρωπαϊκό όραμα μιας κοινότητας λαών και συμφερόντων και πέσαμε σε μια Ευρωπαϊκή Ένωση των αγορών που την μεγαλώνουμε όλο και περισσότερο για ν' αυξάνεται και το καταναλωτικό κοινό». Εμφανίστηκε κατά συνέπεια επι-

φυλακτικός απέναντι στο μέλλον της Ευρώπης, άφησε όμως ένα περιθώριο η ανθρωπότητα να ζητήσει ένα μέτρο μετά από την ύφεση. «Θα πρέπει στα πλαίσια αυτού του κόσμου να βρούμε το μέτρο και ν' αποφασίσουμε ότι πρέπει να το διαφεντέψουμε και δε θ' αφήσουμε σε καμιά περίπτωση πισωγυρίσματα σαν κι αυτά που μας λένε οι διάφοροι ευρωπαίοι ότι θα κρατικοποιήσουν, θα εξυγιάνουν και θα ξαναϊδιωτικοποιήσουν. Αυτά είναι πισωγυρίσματα. Τα άκρα, οι υπερβολές, η απληστία και η αρπακτικότητα οδήγησαν τον πλανήτη για δεύτερη

φορά σε μια βαθύτατη κρίση όπου υποφέρουν οι κοινωνίες των ανθρώπων και των λαών.

Είμαστε ανίκανοι να πάρουμε κάποιο μάθημα και να ζητήσουμε το μέτρο; Μια αγορά που θα ελέγχεται από την κοινωνία και τα κράτη κι ένα κράτος που δε θα είναι δυνάστης, δικτάτορας αλλά θα παλεύει για το καλό των κοινωνιών».

Ο κ. Χατζηκωνσταντίνου χαρακτήρισε το βιβλίο της Μ. Δελιβάνη «Μεταρρυθμίσεις – Το ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη» ως το καλύτερο από όσα η συγγραφέας έχει γράψει, το χαρακτήρισε «επίκαιρο» και είπε ότι η συγγραφέας «ανήκει στο χώρο των συνεπών ανθρώπων που άρθρωσαν τα τελευταία 20 και πλέον χρόνια έναν εναλλακτικό και κριτικό λόγο απέναντι στις εξελίξεις και τα τεκταινόμενα με μεγάλη μέχρι σήμερα συνέπεια. Διέκρινε πράγματα, μίλησε για τις ατέλειες και τις υπερβολές κι επαληθεύεται. Στον χώρο που άρθρωσαν κάποιοι εναλλακτικό λόγο, όπως η κ. Δελιβάνη, σε περιόδους πολύ δύσκολες όπου ο μονόδρομος και η μοναδική σκέψη ήταν βασανιστικά επιτακτικά και το μεγάλο πλήθος των οικονομολόγων εστράφησαν προς τα εκεί – προς την κυρίαρχη οικονομική ιδεολογία – χαρακτηρίζονταν ρομαντικοί, ουτοπικοί, γραφικοί, ξεπερασμένοι, πολλές φορές κι αναρχοαυτόνομοι και ενίοτε θυμωμένοι.

Σήμερα, είμαστε σ' ένα πολύ περίεργο περιβάλλον το οποίο με εξοργίζει γιατί όλοι αυτοί οι φανατικοί θιασώτες κι ευαγγελιστές των αγορών, νεοφιλελεύθεροι, νεοσυντηρητικοί, οπαδοί του κινηματικού συντηρητισμού, έρχονται σήμερα και ξαφνικά παρουσιάζονται ως δήθεν παρεμβατιστές, με την έννοια ότι το κράτος πρέπει να παρέμβει και η κοινωνία πρέπει να σώσει τις επιχειρήσεις και τις τράπεζες. Το να σώσει, όμως, η κοινωνία την OPEL χωρίς να γίνει συμμετοχος στο κεφάλαιο της OPEL, δεν το κατανοώ.

Στην Ελλάδα, θα πρέπει να είμαστε προσεκτικοί γιατί το 90% των επιχειρήσεων είναι μικρομεσαίου μεγέθους όπου τα αφεντικά δουλεύουν έως και 24 ώρες το 24ωρο σ' αυτές τις επιχειρήσεις οι οποίες ουδέποτε πραγματοποίησαν υπερκέρδη ενώ ταυτόχρονα υπήρξαν σ' αυτές τις επιχειρήσεις ζημιές, καθημερινά κλεισίματα, όπως και ανταγωνισμός τον οποίο ούτε καν ονειρεύτηκαν τα πολυεθνικά μεγαθήρια, τα οποία μας παραμυθιάζουν ότι ανταγωνίζονται αλλήλους. Οι «7 αδελφές του πετρελαίου» ανταγωνίζονται αλλήλους ή «η Monsanto που πουλάει σπόρους και δεν έχει ούτε έναν ανταγωνιστή».

Η μετανάστευση των καλύτερων μυαλών

Εξήγησε εξάλλου ότι ο ανταγωνισμός δεν είναι μονοδιάστατη έννοια αλλά διακρίνεται από είδη εκ των οποίων ο μόνος που ωφελεί τον τελικό καταναλωτή είναι σε επίπεδο θεωρίας και δεν έχει δυνατότητα εφαρμογής. «Αντίθετα, εφαρμόζονται ολιγοπώλια, καρτέλ, μονοπωλιακοί ανταγωνισμοί. Στον περίφημο χώρο των πολυεθνικών εταιριών που διαθέτουν τεχνολογία πραγματοποιούνται τα υπερκέρδη, τα οποία όταν δεν πραγματοποιούνται στην πραγματική οικονομία αναζητούνται κατά πολύ μεγάλο ποσοστό

στην αυτονομημένη χρηματοοικονομική σφαίρα».

Τα καλύτερα μυαλά οικονομολόγων, σύμφωνα με τον κ. Χατζηκωνσταντίνου, έφυγαν για Χάρβαρντ, MIT, Berkley, Σορβόννη, LSC, έχουν σπουδάσει χρηματοοικονομικά. «Έπαιρναν τα καλύτερα μυαλά από όλο τον κόσμο σ' αυτά τα πανεπιστήμια και τους μάθαιναν να βγάζουν νέα χρηματοοικονομικά προϊόντα και να μάς τα πουλάνε. Μιλάμε για ένα «ολοκαύτωμα των εργαζομένων στην Ευρώπη» κι αυτά είναι πολύ σημαντικά χρόνια. Αλλά, και στις ΗΠΑ, για χρονικό διάστημα 30 ετών, το 90% μισθών και ημερομισθίων παρέμεναν περίπου σταθερά, πολλές φορές μειώθηκαν σε επίπεδο πραγματικού μισθού ή αυξήθηκαν κατ' ελάχιστο, όπως στην Ελλάδα μιάς δίνουν 0,5% πάνω από τον πληθωρισμό και το παίρνουν με κρατήσεις.

Το 10% του πληθυσμού είχε αυξημένο εισόδημα κατά 100%. Από αυτό το 10% το 1% είχε αυξημένο εισόδημα κατά 248%. Το 0,1% του 1% είχε αυξημένο εισόδημα κατά 480%. Υπήρχε επομένως μια τεράστια ανισοκατανομή του εισοδήματος κι εκείνο το οποίο επιδιώχθη από τα μεγαθήρια των επιχειρήσεων και το τραπεζικό

«Πρέπει να πούμε ότι θέλουμε τα πλεονάσματα που

προκαλεί σε προστιθέμενη αξία η νέα τεχνολογία να μοιραστούν εντίμως στον πλανήτη, να εργαζόμαστε 4 ώρες με μεγαλύτερους μισθούς από αυτούς που παίρναμε πριν. Αυτή η κοινωνία του ελεύθερου χρόνου είναι το νέο όραμα του πολιτισμού κι όχι η κοινωνία των 65 ωρών που ζητούν οι ευρωπαίοι» υποστήριξε ο κ. Χατζηκωνσταντίνου

σύστημα και τα πολυεθνικά συγκροτήματα ήταν η λεγόμενη «απορρόφηση των μισθών από τα κέρδη». Υπολογίζεται ότι στον δυτικό κόσμο υπήρξε μεταβίβαση εισοδήματος από τους μισθούς στα κέρδη των επιχειρήσεων ύψους 1 τρισεκατομμυρίου 500 εκατομμυρίων ευρώ. Το μέγεθος αυτό είναι ίσο με το ποσό που δανείστηκαν οι εργαζόμενοι, οι μικρομεσαίοι από το χρηματοπιστωτικό σύστημα προσπαθώντας να διατηρήσουν το ίδιο επίπεδο ζωής που είχαν προηγούμενα για τις οικογένειές τους. Το αποτέλεσμα είναι δανεική οικονομία και υπερχρέωση των ελληνικών, ευρωπαϊκών, αμερικάνικων και υπολοίπων νοικοκυριών. Προλεταριοποίηση της μεσαίας τάξης.

Τα μέσα με τα οποία έγινε η μεταβίβαση εισοδήματος από τον τομέα της εργασίας στον τομέα του κεφαλαίου κι έγινε το λεγόμενο ολοκαύτωμα ήταν: αποδυνάμωση και αλλοτρίωση συστηματική των συνδικάτων παγκοσμίως.

Κατάργηση των συλλογικών διαπραγματεύσεων. Εξα-

τομίκευση των συμβάσεων. Μείωση των μισθών και ημερομισθίων. Αύξηση του χρόνου εργασίας. Μείωση των εργοδοτικών εισφορών. Μείωση της φορολογίας του μεγάλου κεφαλαίου.

Απελευθέρωση των απολύσεων. Απολύσεις δια των ιδιωτικοποιήσεων, των συγχωνεύσεων και των εξαγορών. Κατάργηση ή μείωση των σχετικών αποζημιώσεων.

Μείωση ή κατάργηση της αμοιβής των υπερωριών. Ευελιξία κι ευέλικτη διευθέτηση του ωραρίου σύμφωνα με τις ανάγκες της επιχείρησης. Θεσμοθέτηση κι εκρηκτική ανάπτυξη της προσωρινής και μερικής απασχόλησης, της ενοικίασης εργαζομένων αλλά και το περίφημο ήταν ότι απωλέσθη το δικαίωμα στην εργασία που είχε κατακτηθεί και αντικαταστάθηκε από το δικαίωμα στην αναζήτηση απασχόλησης.

Είναι άλλο το δικαίωμα στην εργασία κι αποτελεί κοινωνικό δικαίωμα και κατάκτηση των λαών, τουλάχιστον αυτών της Ευρώπης, κι άλλο το δικαίωμα στην αναζήτηση απασχόλησης. Κόντεψε μάλιστα το τελευταίο να περάσει και από το Ευρωσύνταγμα, το οποίο ευτυχώς καταψηφίστηκε από τους γάλλους και τους ολλανδούς. Αν είχε ψηφιστεί θα είχαμε σημαντικό πρόβλημα στα πλαίσια της κρίσης που μαστίζει την Ευρώπη και τον κόσμο διότι περιελάμβανε διάταξη που κατοχύρωνε συνταγματικά την οικονομία των αυτορρυθμιζόμενων αγορών. Οι διατάξεις του για αναθεώρησή του ήταν τελείως αποτρεπτικές».

Είπε ότι χρειάζονται νέες ιδέες γιατί το σύστημα αλλάζει.

Ο κ. Χατζηκωνσταντίνου παρέθεσε δηλώσεις οικονομολόγων, ανάμεσά τους και κάποιοι του νεοφιλελεύθερου χώρου. Το 1999 ο Μορίς Αλλέ (βραβείο Νόμπελ Οικονομίας) είπε ότι «οι υπερβολές του συστήματος της συγκεκριμένης αυτής συνταγής οδηγούν αναπόφευκτα σε κατάρρευση τις κοινωνίες μας». Παρέπεμψε επίσης στον Κέινς, πολλά χρόνια πριν.

Ανέφερε ότι έχουν ευθύνη και οι λαοί και παρέπεμψε στον Μαρξ που έλεγε «κινητήρια δύναμη της ιστορίας είναι ο συντηρητισμός των μαζών» κι εξήγησε. «Δεν γίνεται να ζούμε αυτό που συμβαίνει γύρω μας εδώ και 30 χρόνια και να σιωπούμε και η δε σιωπή μας από τους επιτήδειους να μεταφράζεται σε συναίνεση».

Ο κ. Χατζηκωνσταντίνου εξήγησε ότι η επιλεκτική χρήση της εργατικής δύναμης οδηγεί στην ανεργία και ο μόνος τρόπος για να την αποφύγουμε είναι η νέα τεχνολογία. «Πρέπει να πούμε ότι θέλουμε τα πλεονάσματα που προκαλεί σε προστιθέμενη αξία η νέα τεχνολογία να μοιραστούν εντίμως στον πλανήτη, να εργαζόμαστε 4 ώρες με μεγαλύτερους μισθούς από αυτούς που παίρναμε πριν. Αυτή η κοινωνία του ελεύθερου χρόνου είναι το νέο όραμα του πολιτισμού κι όχι η κοινωνία των 65 ωρών που ζητούν οι ευρωπαίοι».

Υποστήριξε κλείνοντας ο κ. Χατζηκωνσταντίνου ότι η κρίση είναι τεράστια, μεγαλύτερη από αυτήν του '29 μια και δεν ακούμπησε ακόμη όλες τις οικονομίες. Σημείωσε ότι πρέπει να ρίξουν χρήμα στην πραγματική οικονομία. «Ας αυξήσουμε τις δαπάνες του δημοσίου, όχι για δεξιώσεις αλλά για μεγάλα έργα υποδομής, για να έχουμε μισθούς και ημερομίσθια και να κινηθεί η αγορά» πρότεινε.

Παρεμβάσεις

Ο νομάρχης Ροδόπης Άρης Γιαννακίδης σχολίασε ότι ο Καθηγητής κ. Χατζηκωνσταντίνου «αναζητεί τις διαχρονικές ενοχές του πνευματικού κόσμου. Πριν μερικά χρόνια είχα πει ότι οι κοινωνικές εντάσεις ήταν τόσο ανεξέλεγκτες που θα υπερκεράσουν τις συμβατικές πολιτικές συμπεριφορές και κυρίως τα συμβατικά πολιτικά υποκείμενα». Έφερε το παράδειγμα της πρόσφατης εξέγερσης της νεολαίας την οποία η κυρίαρχη, όπως είπε, ιδεολογία, την χαρακτήρισε «οι αλήτες» και πρόσθεσε ότι το πρόβλημα είναι καθαρά πολιτικό «γιατί η έννοια του αριστερού και του δεξιού προσδιορίζει ποιο είναι το ιδεολογικό πρόταγμα και ποιο ρόλο παίζει η οικονομία και η ιδεολογία».

Ο πρόεδρος του Επαγγελματικού και Βιοτεχνικού

Επιμελητηρίου Ροδόπης Κώστας Λιούρτας ανέφερε ότι για κάποιους οι μικρομεσαίοι εντάσσονται στο καταραμένο κεφάλαιο. «Το κέρδος για τους μικρομεσαίους είναι υπό διωγμό από την επίσημη πολιτική». Αναφέρθηκε σ' ένα παράδειγμα που έχει σχέση με το ΤΕΒΕ που δείχνει το παράλογο της ελληνικής διοίκησης.

Ο γενικός διευθυντής της Αναπτυξιακής Ροδόπης Στάθης Κεφαλίδης παρατήρησε ότι έχει αλλάξει ο τρόπος με τον οποίο διακινούνται τα προϊόντα. «Στο παρελθόν για ν' αγοράσουμε και να διακινήσουμε προϊόντα χρησιμοποιούσαμε το χρήμα. Σήμερα χρησιμοποιούμε τα προϊόντα για ν' αγοράσουμε χρήμα. Παλαιότερα, για ν' αγοράσουμε 100 τόνους πετρέλαιο δίναμε 1.000 δολάρια και τώρα χρησιμοποιούμε το πετρέλαιο για ν' αγοράσουμε

χρήμα κι αυτό είναι επικίνδυνο γιατί σ' αυτό βασίζονται όλα τα κερδοσκοπικά παιχνίδια».

Επίσης, ανέφερε το παράδειγμα της Ινδονησίας όπου 1 εκατομμύριο μικροκαλλιεργητές έχουν κάνει σύλλογο και δε μπορούν να πιέσουν για να πάρουν καλύτερες τιμές γιατί «όσο προχωράμε στην αλυσίδα για τη μεταποίηση του προϊόντος είναι όλο και λιγότερα άτομα. Μόνο 2-3 εταιρείες κάνουν μεταποίηση κι εμπορία, άρα εκ των πραγμάτων δεν υπάρχει ανταγωνισμός στο τελικό προϊόν» ανέφερε.

Συνεχίστηκε ένας γόνιμος διάλογος με το κοινό, χάρη και στη διάθεση των ομιλητών ν' απαντήσουν στα ζητήματα που τέθηκαν από το κοινό.